

Příloha A

Ekoetické sémantické jednotky v učebnicích

A.1 Nakladatelství České geografické společnosti

Název: Příroda a lidé Země

Autor: Ivan Bičík, Bohumír Janský a kol.

Stránkový rozsah: 136 stran

Vydání: 2. upravené vydání - dotisk, Praha 2008

ISBN: 978-80-86034-73-7

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 8773/2007-23 dne 3. 5. 2007

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Intenzita skleníkového efektu se tak zvyšuje a oteplování podnebí Země se stává hrozbou civilizace.	Pro rostlinstvo a živočišstva, které nejcitlivěji reaguje na zhoršené životní podmínky prostředí, se vymezují a chrání biocentra a biokoridory.	Mnoho živočichů [člověk] zcela vyhubil nadměrným lovem nebo úmyslně jako škůdce, existenci mnoha jiných je ohrožena.

Rozloha tropických deštných lesů se neustále zmenšuje a mizí i jejich původní obyvatelstvo. Dnes je již nelze využívat pouze jako zdroj surovin, ale světové společenství je musí začít chránit jako základní část ekosystému celé naší planety.	Poškození ozonové vrstvy atmosféry polychlorovanými uhlovodíky má za následek zvýšené pronikání ultrafialové složky slunečního záření s rakovinotvornými a patrně i mutagenními účinky na živé organismy včetně člověka.	Rozloha tropických deštných lesů se neustále zmenšuje a mizí i jejich původní obyvatelstvo. Dnes je již nelze využívat pouze jako zdroj surovin, ale světové společenství je musí začít chránit jako základní část ekosystému celé naší planety.
Spolu s cenným dřevem také mizí obrovské množství druhů organismů, z nichž mnohé nebyly dosud poznány, klasifikovány a prozkoumány.	Mnoho živočichů [člověk] zcela vyhubil nadměrným lovením nebo úmyslně jako škůdce, existenci mnoha jiných je ohrožena.	Drastické využívání pralesa znamená likvidaci největšího producenta kyslíku na Zemi a přispívá k negativním klimatickým změnám.
Obyvatelstvo některých ostrovů a pobřežních oblastí tropů pravidelně ohrožují vzdušné víry obrovské ničivé síly a rychlosti – tropické cyklony.	S úbytkem vody prudce stoupla i jeho salinita, která způsobila vymizení většiny druhů jeho živočichů.	[Člověk] porušil přírodní rovnováhu kácením dřevin, příliš intenzivním využíváním půdy a rovněž celkovou změnou způsobu hospodaření v krajině.
[Macchie] jsou hospodářsky bezcenné.		Snižování úrodnosti půd je nahrazováno umělým hnojením a používáním prostředků proti škůdcům, které se však projevuje následnou kontaminací podzemních vod.
Na svazích nechráněná půda je odnášena vodní erozí, která má za následek neustálé zmenšování hloubky půdního profilu, snižování přirozené úrodnosti nebo dokonce úplné znemožnění zemědělského využití půd.		Výroba energie a doprava uvolňují do ovzduší obrovské množství emisí, které jsou příčinou poškození přirozených i kulturních lesů.
<i>Uvažujte, jak řešit možnost dalšího rozvoje při respektování nutnosti ochránit Zemi před další devastací.</i>		[Zemědělství] je dnes také činností, která podstatným způsobem ohrožuje složky přírodní sféry (podzemní a povrchové vody, strukturu a úrodnost půd, výskyt přirozených i pozmeněných rostlinných a živočišných společenstev).

<p>Zdá se, že trvale rostoucí spotřeba lidstva vede k neúměrnému využívání zdrojů Země na úkor budoucích generací.</p>		<p>Šíření industrializace a importované kultury do rozvojových zemí jako důsledek globalizace vede nejen k ovlivnění a snižování kulturní, ale i biologické diverzity Země a k zániku tisíců druhů rostlin, živočichů a biotopů.</p>
<p>Pro přežití člověka na Zemi jsou podstatné obě diverzity, biologická i kulturní.</p>		<p>Nejvíce využívané části [kulturní krajiny] mají již oslabenou autoregulační schopnost, což má za následek porušení ekologické rovnováhy.</p>
<p>Těžký je i negativní dopad na člověka, jeho fyzické a duševní zdraví. Narušeno je i obvykle celé sociální prostředí.</p>		<p>Všechny tyto negativní dopady ovlivněné společenskohospodářským rozvojem spolupůsobí při poškozování kvality životního prostředí a při narušování ekologické rovnováhy.</p>
<p><i>Které nepříznivé přírodní procesy mohou ohrozit naši krajinu a její obyvatele? Uveďte konkrétní příklady z širšího okolí svého bydliště i z jiných částí vlasti.</i></p>		<p>Mnohé druhy živočichů a rostlin byly již vyhubeny a mnoho dalších je ohroženo nadměrným lovem, vybíjením domnělých škůdců, kácením lesů apod., hlavně však vlivem poškozování nebo i likvidací jejich životního prostředí člověkem nebo narušením potravních řetězců. Dochází tak k ohrožení druhové rozmanitosti a k porušení biologické rovnováhy.</p>
<p>Některé z [civilizačních rizik] mají globální rozměry a v budoucnu by mohly ohrozit vývoj lidské společnosti, v krajním případě dokonce existenci vyšších forem života na Zemi.</p>		<p>Některé z [civilizačních rizik] mají globální rozměry a v budoucnu by mohly ohrozit vývoj lidské společnosti, v krajním případě dokonce existenci vyšších forem života na Zemi.</p>

Kromě přímého vlivu na fyzický zdravotní stav člověka nuceného žít v narušeném prostředí se projevuje velké množství nepřímých vlivů prostřednictvím kontaminované potravy, vody a vzduchu. Důležitý je i negativní dopad na duševní zdraví člověka.		Celosvětově nebezpečný je nárůst koncentrace oxidu uhličitého a dalších plynů, způsobující zvyšování skleníkového efektu atmosféry. To může znamenat výrazný růst globální teploty a častější výskyt extrémních povětrnostních jevů.
Nakonec mají tyto negativní změny zpětný dopad na člověka, který je vyvolal.		
Poškození ozonové vrstvy atmosféry polychlorovanými uhlovodíky má za následek zvýšené pronikání ultrafialové složky slunečního záření s rakovinotvornými a patrně i mutagenními účinky na živé organismy včetně člověka.		
<i>Jaké nebezpečí hrozí lidstvu ze znečištěných vod?</i>		
Neustálý nárůst využívání přírodních zdrojů [...] je velkým nebezpečím budoucího vývoje lidské společnosti. Proto politika trvale udržitelného života je v zájmu nejen každého člověka v jeho nejbližším okolí, ale i lidstva jako celku na Zemi.		
17	4	13

Název: Regionální zeměpis světadílů

Autor: Ivan Bičík a kol.

Stránkový rozsah: 136 stran

Vydání: 1. vydání, Praha 2000

ISBN: 80-86034-53-4

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 10224/2000-22 dne 21. 1. 2000

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Sovětská éra učinila z oblasti jedno z hlavních světových center produkce bavlny, avšak za cenu jedné z největších ekologických katastrof tohoto století.[. . .]. Zvýšila se slanost jezerní vody, a proto vyhynuly ryby. O zdroj obživy tak přišlo na 80 000 lidí.		Těžba a doprava těchto surovin silně narušily charakter labilního původního ekosystému tajgy a tundry.
Zde se nachází řada činných vulkánů, teplých pramenů, gejzírů a lidskou společnost ohrožuje vysoké riziko častých přírodních katastrof, zemětřesení a sopečných výbuchů.		Stabilizovaly se v [krajině] ekosystémy vytvořené před několika tisíci let. Jistě zde sehrála roli i tradiční úcta k přírodě.
Nově získaná půda je úrodná pouze několik let, velmi brzo se vyčerpá a pak zarůstá druhotným porostem. Velkým problémem je zarůstání vymýcených oblastí trávou rodu Imperata (sloní tráva). Oblasti porostlé sloní trávou nelze nijak zemědělsky využívat.		...na ostrovech Kalimantan, Sulawesi [...] je dosud zachováno původní přírodní prostředí i druhová skladba rostlin a živočichů. Je to jeden z ekologicky nejceněnějších ekosystémů tropických oblastí.
S pralesem rychle mizí i původní indiánské obyvatelstvo, jedinečná fauna a rostlinná společenstva, rozvíjí se vodní eroze a vznikají chudé, neúrodné stepi.		Po obou stranách rovníku se rozkládají tropické deštné lesy s bohatou druhovou skladbou dřevin. Vypalování lesa a těžba vzácných dřev vážně ohrožují tyto „zelené plíce“ Afriky.
Pro lidstvo má světový oceán mimořádný význam svými surovinovými i potravinovými zdroji a klimatickým ovlivňováním pevnin.		Nadměrným využíváním přírodních zdrojů došlo v některých regionech k výraznému narušení ekologické rovnováhy.

Budoucnost lidstva je nad vší pochybnost spojena i s budoucností světového oceánu. Poskytuje člověku nesmírné bohatství. K tomu, aby je lidstvo mohlo užívat, musí okamžitě omezit jeho katastrofální znečišťování.		S pralesem rychle mizí i původní indiánské obyvatelstvo, jedinečná fauna a rostlinná společenstva, rozvíjí se vodní eroze a vznikají chudé, neúrodné stepi.
		Obtíže těžby pod pohybujícím se ledem a velká vzdálenost od míst spotřeby však zatím nedovolují využití tohoto bohatství. Naštěstí, protože taková těžba by nenapravitelně narušila křehkou přírodní rovnováhu polární přírody.
		I nadměrný lov krillu však může ohrozit přirozenou rovnováhu polárních moří, a proto se snížil.
6	0	8

Název: Zeměpis České republiky

Autor: Milan Holeček a kol.

Stránkový rozsah: 96 stran

Vydání: 1. vydání, dotisk, Praha 2006

ISBN: 80-86034-53-4

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 14087/2003-23 dne 1. 4. 2003

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Rozvoj naší společnosti je limitován charakterem využitelných zdrojů.	Ovšem i tyto [nevyčerpatelné] zdroje lze znehodnotit do té míry, že začnou ohrožovat samotný život.	Atmosféra, především vzduch, sice patří k nevyčerpatelným přírodním zdrojům, ale jeho čistota a hlavně množství kyslíku v něm značně klesá. Způsobuje to devastace jeho přirozených zdrojů - úbytek našich lesů, ale i znečišťování oceánů atd.

<p>Ne všichni si uvědomujeme, že bez úrodné půdy bychom zemřeli.</p>		<p>Zásahy do vodního režimu stavbou přehrad (Lipno, Orlick...), úpravou toků (Morava, Labe, Vltava), budováním zavlažovacích či vysoušecích systémů se naše společnost snaží o co největší využití tohoto přírodního zdroje, ale zároveň tím narušuje přírodní rovnováhu.</p>
<p>Na [vyčerpatelných a neobnovitelných zdrojích] je přímo závislá výroba různých produktů a veškerý rozvoj naší společnosti. Proto je nutné šetření surovinami, zavedení uzavřených výrobních cyklů, ekonomičtější těžba a vyhledávání nových ložisek.</p>		<p>Lesy jsou naší nejcennější biocenózou, která má velké autoregulační schopnosti a ovlivňuje pedosféru, hydrosféru i atmosféru.</p>
<p>Náhlé rozvodnění vodního toku, kdy během velmi krátké doby extrémně vzroste průtok, způsobuje v obydlených oblastech velké ekonomické škody.</p>		<p>Jakost naší hydrosféry je také závislá na srážkách, ovšem ty jsou často znečištěné z ovzduší (kyselé deště), a tak srážková voda přichází do hydrosférického oběhu již částečně mineralizována, což se projevuje poškozením nejen půd, ale i biosféry.</p>
<p>[...]mnoho nebezpečných komunálních i průmyslových odpadů končilo na černých skládkách, které dnes představují riziko pro životní prostředí[...]. Lidé žijící v těchto oblastech byli vystaveni nadměrnému působení škodlivin, což se postupně projevovalo v jejich zhoršeném zdravotním stavu a kratší střední délce života.</p>		<p>Se vzrůstajícími životními nároky naší společnosti neustále roste devastující tlak na přírodní sféru, což se projevuje narušováním vztahu mezi jednotlivými přírodními složkami.</p>
		<p>... změny v životním prostředí [v důsledku odlesňování], vedly ke zvýšení eroze půdy, k místním změnám biodiverzity a již ve středověku i ke změnám hydrologického režimu území.</p>

		Zemědělství může být při špatném hospodaření jedním z velkých zdrojů ohrožení životního prostředí. Kromě znehodnocování půd jsou zejména znečišťovány podzemní vody při nadměrném a nešetrném užívání umělých hnojiv na polích.
5	1	7

Název: Ekologie a životní prostředí

Autor: Pavel Červinka a kol.

Stránkový rozsah: 120 stran

Vydání: 1. vydání, Praha 2005

ISBN: 80-86034-63-1

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 27 472/2005-23 dne 8. 9. 2005

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Zavlečené druhy pak mohou způsobit velké škody. Takovým příkladem je dovezení králíků do Austrálie. Ti se zde přemnožili, začali vytlačovat původní faunu a způsobili velké hospodářské a ekologické škody.	Do všech cyklů zasahuje člověk produkcí různých látek (hnojiva, těžké kovy, umělé hmoty atd.). Tyto látky přímo vstupují do cyklů nebo se kumulují v organismech i v neživé přírodě a mají na ně negativní vliv, protože většinou působí toxicky.	Velkým problémem současnosti je pokles biodiverzity, respektive úbytek žijících druhů.
Pokud by se spojily vlivy výkyvu klimatu s nepříznivým vlivem rostoucího obsahu skleníkových plynů v atmosféře, může dojít na naší planetě k závažným změnám životního prostředí člověka i dalších organismů.	Pokud by se spojily vlivy výkyvu klimatu s nepříznivým vlivem rostoucího obsahu skleníkových plynů v atmosféře, může dojít na naší planetě k závažným změnám životním prostředí člověka i dalších organismů.	Zavlečené druhy pak mohou způsobit velká škody. Takovým příkladem je dovezení králíků do Austrálie. Ti se zde přemnožili, začali vytlačovat původní faunu a způsobili velké hospodářské a ekologické škody.

<p>Silně znečištěné ovzduší má negativní vliv na lidské zdraví.</p>	<p>Škodlivost látek na lidské zdraví a zdraví dalších organismů se může projevovat dvěma způsoby – buď přímo ve vodě, kde narušují svou přítomností biocenózu, nebo působí na vyšší organismy, které vodu přijímají.</p>	<p>Do všech cyklů zasahuje člověk produkcí různých látek (hnojiva, těžké kovy, umělé hmoty atd.). Tyto látky přímo vstupují do cyklů nebo se kumulují v organismech i v neživé přírodě a mají na ně negativní vliv, protože většinou působí toxicky.</p>
<p>Vymírají zde [v Aralském jezeře] organismy, především tradiční jeseter, zhoršila se kvalita pitné vody, a tím i zdraví obyvatel. Místní rybáři se již nedokázali uživit a oblast se začala vyklidňovat.</p>	<p>V konečném důsledku při přemnožení [řas a sinic] poklesá obsah kyslíku, což přímo ohrožuje další život ve vodách.</p>	<p>Činností člověka dochází k narušování cyklu uhlíku [...]. To může mít katastrofální vliv na změnu podnebí na Zemi.</p>
<p>Škodlivost látek na lidské zdraví a zdraví dalších organismů se může projevovat dvěma způsoby – buď přímo ve vodě, kde narušují svou přítomností biocenózu, nebo působí na vyšší organismy, které vodu přijímají.</p>	<p>Zvláště nebezpečné jsou havárie ropných tankerů. K jedné z největších ekologických katastrof došlo v roce 1989 v Aljašském zálivu. [...] Vznikla zde obrovská ropná skvrna, která zahubila 350 000 mořských ptáků, 35 000 mořských vyder, 200 tuleňů, 14 kosatek a velké množství ryb.</p>	<p>Smyvem hnojiv dešťovými srážkami se neúměrně zvyšuje obsah živin ve vodách, což vede k vymírání vodních organismů citlivých na kvalitu vody.</p>
<p>Dochází k hromadění [toxických látek] v potravním řetězci, kterým pronikají do lidského organismu. Tam se hromadí v důležitých orgánech nebo se ukládají v tukových tkáních. Významný je na lidské zdraví i vliv reziduí z lékové výroby, které unikají ve výrobním procesu do vody.</p>	<p>Významné jsou také smyvy ze zemědělských ploch. Mořské organismy na toto znečištění reagují snížením počtu jedinců v populacích nebo hromaděním těchto zdraví škodlivých látek ve svých tělech.</p>	<p>Vliv vodních elektráren na životní prostředí je i negativní. K zadržení vody obvykle slouží přehradní nádrže, která zaplavuje okolní krajinu a mění tak skladbu ekosystémů na zaplaveném úseku vodního toku a v jeho okolí. Velké nádrže také mění místní klima.</p>
<p><i>Pokuste se zjistit na internetu i v knihách, jaký dopad bude mít na světový rybolov globální oteplování a s tím spojené oteplování moří a oceánů.</i></p>	<p>Při lovu ryb se používají vlečné sítě tažené po dně. Uvážnou v nich nejen lovené ryby, ale také mnoho ryb a živočichů, které se potom vyhazují jako odpad.</p>	<p>Rozšiřování agroekosystémů znamená narušení ekologické rovnováhy krajiny, změny toků živin a dodatečné vstupy energie.</p>

<p>Ve vodních tocích tak roste obsah živin a za příhodných podmínek může docházet k eutrofizaci vod, čímž se ztěžuje a v konečné fázi znemožňuje jejich využití pro řadu účelů (vodárenská úprava, rekreace).</p>	<p>Smyvem hnojiv dešťovými srážkami se neúměrně zvyšuje obsah živin ve vodách, což vede k vymírání vodních organismů citlivých na kvalitu vody.</p>	<p>Lesní ekosystém je hlavním zdrojem biodiverzity. Představují ve světovém měřítku její ojedinělý zdroj. Mají však i nejvyšší podíl ohrožených druhů. Příčiny tohoto stavu plynou z lidské aktivity, která vede k odlesňování, přeměně lesů na zemědělskou půdu, fragmentaci biotopů a invazi nepůvodních druhů.</p>
<p>Těžbou dochází k úbytku půdy, likvidaci původních biotopů, poškození zemědělského, lesního a vodního hospodářství, likvidaci sídel, ke zhoršení ekologických podmínek, vytváření antropogenního reliéfu.</p>	<p>Velký problém představují také jejich fragmentace komunikacemi, což působí negativně na migraci zvěře, biodiverzitu a obecně přispívá k degradaci ekosystému.</p>	<p>Velký problém představují také jejich fragmentace komunikacemi, což působí negativně na migraci zvěře, biodiverzitu a obecně přispívá k degradaci ekosystému.</p>
<p>Les má celou řadu důležitých funkcí. Pro celou lidskou společnost mají nedocenitelný význam.</p>	<p>Každý známý i dosud nepoznaný organismus [...] má vlastní právo na život.</p>	<p>Půda patří mezi základní zdroje života na Zemi.</p>
<p>Negativním doprovodným jevem závlahového zemědělství je zasolení půd. V extrémním případě se mohou vytvářet až solné kůry, které zcela znehodnotí zemědělskou půdu.</p>		
<p>Silné narušování až ničení ekosystému označujeme jako ekologické katastrofy, které vždy znamenají vážné nebezpečí pro život lidí.</p>		

<p>Problémy, které se týkají celého světa, ohrožují samotnou existenci člověka a podílejí se na snižování biologické rozmanitosti. Označujeme je jako globální problémy lidstva. Patří mezi ně surovinová a energetická krize v důsledku vyčerpání zdrojů, devastace životního prostředí, populační exploze a následná potravinová krize v zemích třetího světa.</p>		
<p>K ochraně přírody nás vedou nejen estetické důvody, ale hlavně vědecké a ekonomické důvody. Organismy jsou pro člověka zdrojem obživy, stavební hmoty, energie, léčiv atd.</p>		
<p>Přírodu musíme chránit z mnoha důvodů. Umožňuje nejen uchovat genetickou informaci, ve které jsou zapsány nejrůznější životní strategie, ale i třeba z rekreačních, estetických či produkčních důvodů. Každý známý i dosud nepoznaný organismus může být potenciálním zdrojem potravy, vláken, léčiv atd.</p>		
<p>15</p>	<p>10</p>	<p>10</p>

Název učebnice: Hospodářský zeměpis. Globální geografické aspekty světového hospodářství

Autor: Ivan Bičík a kol.

Stránkový rozsah učebnice: 96 stran

Vydání: 1. vydání, Praha 2003

ISBN: 80-86034-52-6

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 22109/2003-23 dne 29. 7. 2003

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Vztah člověka k tomuto přírodnímu prostředí je odedávna dán jeho specifickým postavením v krajinné sféře. Odráží se v něm poměr mezi dvěma základními stránkami jeho existence, to je jeho biologickou podstatou a schopností tvůrčího myšlení spojeného s uvědomováním si sebe i okolního světa.	[Trvale udržitelný život] neklade důraz na hospodářský a civilizační rozvoj, ale na zachování důstojného a hodnotného života pro všechny živé organismy, včetně člověka. K těmto cílům by měla směřovat vznikající občanská společnost.	Významnou vlastností krajiny je její rozmanitost (diverzita), která je důležitá pro udržování dynamického rovnovážného stavu zajišťujícího stabilitu.
Ve vzájemných vztazích mezi přírodou a společností, které probíhají v rámci všech lidských aktivit, je třeba vycházet z potřeby udržení vnitřní rovnováhy přírody, která je zároveň i nutnou podmínkou další existence člověka.	Mezi negativní dopady ropného znečištění vody náleží také účinky na vodní živočichy.	Krajina je však zatěžována vlivy lidské činnosti, které ochuzují její rozmanitost, a tím nepříznivě působí na stabilitu celého systému.
Ekonomický růst vyžadující neustále stoupající spotřebu surovin a energie spolu s množstvím výrobních a komunálních odpadů ohrožují stabilitu přírodního systému na úrovni globální, regionální i místní. Tím ve svém důsledku ohrožují i samotného člověka.	Jestliže toto porušení [atmosféry, zvýšená koncentrace skleníkových plynů] nebude napraveno, není vyloučeno, že dojde k nežádoucím změnám dosavadních poměrů v prostředí a k řetězovým reakcím s nepříznivými dopady na život všech organismů i lidské společnosti.	Zvláštním problémem vztahů mezi přírodou a člověkem v období po průmyslové revoluci se stalo hromadění odpadních látek jako důsledek porušení přirozené přeměny látek a energií a jejich koloběhu.
Značná část přírodních zdrojů na Zemi patří mezi vyčerpitelné a neobnovitelné, a proto hospodaření s nimi musí být zvláště pečlivé a uvážlivé.		Ekonomické výhody povrchové těžby jsou však dosahovány za cenu celkové devastace krajiny.
Správnou cestou k řešení je důsledné třídění odpadů a jejich druhotné využití (recyklace) a zejména zavádění bezodpadových technologií do všech druhů výroby.		Značnou zátěž pro přírodu a životní prostředí člověka představují důlní vody obsahující různé nebezpečné látky, například těžké kovy nebo v případech těžby uhlí a uranu radioaktivní prvky.

<p>Značnou zátěž pro přírodu a životní prostředí člověka představují důlní vody obsahující různé nebezpečné látky, například těžké kovy nebo v případě těžby uhlí a uranu radioaktivní prvky.</p>		<p>Slabá, ale přesto odolná, vrstva ropy [uniklá při těžbě do moře] omezuje vypařování vody, a proto ovlivňuje její koloběh mezi oceány a pevninami i teplotní režim na Zemi.</p>
<p>V oblastech hlubinné těžby narušují časté poklesy terénu říční síť a režim podpovrchových vod. Důsledkem je zaplavování rozsáhlých ploch nebo zamokřování zemědělských půd. Nestabilita poddolovaných území způsobuje škody na dopravních a inženýrských sítích, stavbách i sídlech.</p>		<p>Při budování dopravních zařízení dochází k zásahům do rostlinných a živočišných společenstev.[...]Rozděluje krajinu do vzájemně izolovaných částí, kde je ztížen volný pohyb živočichů, šíření rostlin a mění se odtokové poměry vody. Tím je v celém území významně omezena schopnost udržování přírodní vláhly.</p>
<p>Zlepšení situace [vlivu průmyslu na přírodu] přinášejí nové technologie umožňující výrobní postupy s malým množstvím odpadů či zpětné využívání již vzniklých odpadů – recyklace.</p>		<p>Pedosféra, půdní obal Země, který není sice příliš mocný, ale je přesto důležitý pro život.</p>
<p>Zvyšování množství skleníkových plynů v atmosféře může vést k růstu její průměrné teploty a pak k hlubokým klimatickým změnám s vážnými důsledky pro lidstvo.</p>		
<p>Při neřízeném pokračování těchto pochod hrozí například tání pevninských ledovců a sněhu v polárních oblastech, což by vedlo ke zvýšení hladiny oceánů a rozsáhlému zaplavení pobřežních nížin, kde žije velká část světové populace.</p>		

Škodliviny ovlivňují povrchové a podpovrchové vody a snižují možnosti jejich hospodářského využívání, ohrožují život přírody i člověka.		
Kyselé deště a mlhy jsou nejen příčinou poškozování jehličnatých lesů, ale působí nepříznivě také na zdraví lidí, zhoršují hospodářské výsledky zemědělské výroby a mají mnoho jiných negativních dopadů.		
Průmyslové způsoby hospodaření produkují množství dále nevyužívaných látek (kejda), které zatěžují přírodu, ekonomiku i zdraví člověka.		
Lesy mají nejenom ekonomický význam, ale stále více nabývají na důležitosti i jeho funkce mimoprodukční, především ve vyspělých zemích.		
14	3	8

Název: Hospodářský zeměpis. Regionální aspekty světového hospodářství

Autor: Vladimír Baar

Stránkový rozsah učebnice: 112 stran

Vydání: 1. vydání, Praha 2002

ISBN: 80-86034-50-X

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 15000/2001-23 dne 18. 4. 2002

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Perspektivní přírodní předpoklady má cestovní ruch díky poměrně dobře zachovalému životnímu prostředí v horských oblastech. Pro nedostatek kvalitní infrastruktury a služeb však zatím slovenské hory nemohou konkurovat blízkým rakouským Alpám.		Vodní elektrárny na Vltavě a dalších tocích mají nepodstatný podíl na výrobě elektřiny, avšak z ekonomického i ekologického hlediska jsou výhodné.
Horské oblasti [by se měly] specializovat spíše na extenzivní ekologické formy chovu dobytka, a udržovat kulturní krajinu s využitím pro cestovní ruch.		Tranzit přináší finanční příjmy, ovšem na druhé straně také nepříznivé ekologické dopady.
Kromě produkční funkce plní [les] i velice důležité funkce mimoprodukční – protierozní ochranu půdy, ochranu vodních zdrojů, uchování biodiverzity v lesích, zachování krajiny v kulturním stavu, rekreační funkce, působí jako klimatický činitel atd.		I přes výrazný útlum těžby ke konci 90. let, jsou následky těžby a energetického využití krajiny katastrofální.
Vodní elektrárny na Vltavě a dalších tocích mají nepodstatný podíl na výrobě elektřiny, avšak z ekonomického i ekologického hlediska jsou výhodné.		Rychlé odlesňování tropických deštných lesů se stalo ostře sledovaným problémem ekologů z celého světa. Varovné prognózy o možných výrazných změnách světového klimatu v důsledku dlouhodobého úbytku lesních ploch zatím nejsou v praxi akceptovány.

Rusko má největší zásoby dřeva na světě [...]. Jeho uplatnění na světových trzích je však omezeno špatnou dostupností. To skýtá z ekologického pohledu naději, že sibiřské lesy zůstanou ještě nějakou dobu zachovány budoucím generacím.		
5	0	4

Název: Zeměpis cestovního ruchu

Autor: Milan Holeček, Peter Mariot, Miroslav Střída

Stránkový rozsah: 104 stran

Vydání: 1. vydání, Praha 1999

ISBN: 80-86034-39-9

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 21 366/99-22 dne 11. 5. 1999

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Oslabení ozonové vrstvy [...] ohrožuje zrak a způsobuje rakovinné onemocnění kůže lidí i jiných živočichů i snížení úrody obilnin.		Mezi závažné globální problémy patří narušování ekologické rovnováhy [...]. Škodlivé je hlavně nadměrné množství zplodin.
Je v zájmu zachování našeho přírodního bohatství nejen pro nás, ale i pro příští generace, aby se účastníci cestovního ruchu chovali v přírodě ukázněně.		[Lesy] mají značný význam pro hospodářství, hydrologické a klimatické poměry i pro celkovou ekologickou rovnováhu krajiny.
2	0	2

Název: Zeměpis pro střední odborné školy a učiliště

Autor: Milan Holeček a kol.

Stránkový rozsah: 120 stran

Vydání: 1. vydání, Praha 2004

ISBN: 80-86034-60-7

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 13 586/2004-23 dne 11. 6. 2004

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Globální problémy vznikají vědomým lidským přetvářením okolního prostředí. Vznikají následkem rozvoje společnosti a vytvářejí hrozbu celému lidstvu.	Klimatické změny se mohou nepříznivě projevit nejen na zdravotním stavu rostlin a živočichů, ale i na zdraví lidí.	[Pronikající UV záření] působí nepříznivě zvláště na život mořských řas a suchozemských rostlin, které jsou základem potravního systému vytvořeného na Zemi.
Další pokračování takových vývoje vztahů mezi lidstvem a přírodou může přinést pro civilizaci mnoho nepříznivých důsledků.	Přízemní ozón má nepříznivý vliv na všechny živé organismy.	Světový oceán má nezapomenutelné místo v systému fungování krajinné sféry. Především je důležitý v této souvislosti jeho význam v produkci molekulárního kyslíku a udržování stálého složení atmosféry z hlediska vodních par a CO ₂ .
Klimatické změny se mohou nepříznivě projevit nejen na zdravotním stavu rostlin a živočichů, ale i na zdraví lidí.	Znečištěním [při úniku ropy nebo nafty] jsou zasaženy nejen vody oceánů, ale i organismy, které v nich žijí.	Stále rostoucí využívání světového oceánu ohrožuje jeho ekologické funkce a vytváří předpoklady vzniku globální krize.
[Voda] je pro lidskou civilizaci naprosto nepostradatelná.	Oxid siřičitý v podobě tzv. kyselých dešťů zvyšuje kyselost půd a vod, má za následek odumírání lesů a hynutí organismů ve vodních polohách.	Vzhled i biologickou funkci krajiny narušují citelně především mechanická a chemická těžba surovin.

<p>Druhou nezastupitelnou funkcí světové oceánu v rámci krajinné sféry je jeho hospodářský význam. V mořích a oceánech je velké množství surovin, zdrojů energie a potravy. Dále moře a oceány skýtají možnosti pestrého využití pro rekreaci, dopravu i jako perspektivní zásoby vody pro úpravu na pitné účely.</p>		<p>[Současné zemědělské způsoby hospodaření] ohrožují původní rostlinstvo a živočišstvo poklesem druhové pestrosti. Způsobují zásadní změny povrchu a celkového vzhledu krajin, ovlivňují vodní režim a znehodnocují vodní zdroje v krajinách. Nepříznivé dopady zemědělských postupů se projevují i poškozováním půdy a vodstva nadměrným hnojením a chemickými přípravky určenými k hubení škůdců.</p>
<p>Narušení ekologické rovnováhy vyvolává dalekosáhlé nepříznivé důsledky ve všech oblastech života společnosti. Projevuje se v hospodářství, sociální oblasti a zdravotním stavu lidí.</p>		<p>Diskutujte ve třídě o významu lesů pro životní prostředí. Uveďte hlavní ekologické funkce lesa a nebezpečí, která ohrožují lesní plochy na Zemi.</p>
<p>Civilizace neuváženým přístupem k využívání přírodních zdrojů nakonec ohrožuje sama svou existenci.</p>		<p>Přínos lesa: Zadržuje a filtruje srážkovou vodu v krajině; pomáhá udržovat přirozenou hladinu podzemní vody; z kvalitňuje vlastnosti ovzduší, je zdrojem kyslíku; brání erozi, přispívá k tvorbě nové půdy; je nepostradatelným prostředím pro lesní zvěř, ptáky a další organismy; poskytuje lidem odpočinek a blahodárně působí na jejich zdraví.</p>

Dochází k jeho vysychání, růstu slanosti vody a změně podmínek života organismů. [...]. Písečné bouře dokonaly dílo zkázy, navátá sůl snížila úrodnost půdy a znehodnotila zdroje pitné vody i daleko od jezera. Následkem je ohrožení pěstování bavlníku, který byl počáteční příčinou neuvážených zásahů do přírody.		
Hospodářská činnost lidí působí množství škod zejména nadměrným čerpáním přírodních zdrojů, soustavným odlesňováním a následným odnosem zemědělské půdy a stálým úbytkem zemědělské půdy v důsledku stavební činnosti.		
Vážnou hrozbu pro životní prostředí lidstva představuje v současnosti zejména nadměrné čerpání přírodních zdrojů.		
Půda, kterou u nás lidé donedávna značně bezohledně využívali a často ničili, je na Zemi stále více ohrožována. Přitom je nenahraditelným a neobnovitelným zdrojem obživy lidstva.		
<i>Proč je zapotřebí zachovat les pro příští generace?</i>		
12	4	7

Název: Maturita ze zeměpisu

Autor: Václav Valenta, Vladimír Herber a kol.

Stránkový rozsah: 128 stran

Vydání: 2., upravené a rozšířené vydání, Praha 2004

ISBN: 80-86034-57-7

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Zhoršování životního prostředí se stává pro obyvatelstvo, lokálně i globálně, vážným problémem. Je v zájmu společnosti zachovat zdravé přírodní prostředí pro další život člověk na Zemi, založený na respektu k přírodě, přechodem do fáze kooperace.	Některé z rizik mají globální rozměry a v budoucnu by mohly ohrozit vývoj lidské společnosti a dokonce i existenci vyšších forem života na Zemi.	Deštné lesy bývají označovány za „plíce Země“ a zmenšování jejich rozlohy, které v současné době probíhá, může mít vážné ekologické důsledky.
Ke globálním problémům narušování ekologické rovnováhy patří zejména: vyčerpání přírodních zdrojů [...], likvidace lesů v rovníkové oblasti, znehodnocování půdy, znečišťování vod na pevnině i v moři, zesílení skleníkového efektu i zeslabování ozonové vrstvy.	Poškozování ozonové vrstvy polychlorovanými uhlovodíky má za následek zvýšené pronikání ultrafialové složky slunečního záření a s rakovinnými a zřejmě i mutagenními účinky na živé organismy, včetně člověka.	Těžba surovin vyvolává hluboké zásahy do morfologie krajiny a mnohdy vede až k její devastaci. Způsobuje narušování hydrologických poměrů. Těžba chemickou cestou může ohrozit podzemní i povrchové vody.
Podle některých prognóz by přineslo pokračující poškozování životního prostředí během několika desetiletí zásadní pokles produkce potravin, energie a výrobků a mělo by také nepříznivý dopad na zdravotní stav populace.		Ke globálním problémům narušování ekologické rovnováhy patří zejména: vyčerpání přírodních zdrojů [...], likvidace lesů v rovníkové oblasti, znehodnocování půdy, znečišťování vod na pevnině i v moři, zesílení skleníkového efektu i zeslabování ozonové vrstvy.
Některé z rizik mají globální rozměry a v budoucnu by mohly ohrozit vývoj lidské společnosti a dokonce i existenci vyšších forem života na Zemi.		Tyto faktory spolupůsobí při poškozování životního prostředí a při narušování ekologické rovnováhy.

Kromě přímého vlivu na zdravotní stav člověka, žijícího v narušeném prostředí, se uplatňují vlivy kontaminované potravy, vody a vzduchu.		Snahy o maximální intenzifikaci jsou však mnohdy provázeny neúměrnou chemizací, užíváním stimulatorů, což se negativně projevuje vstupem nevhodných látek do potravinového řetězce.
Poškození ozonové vrstvy polychlorovanými uhlovodíky má za následek zvýšené pronikání ultrafialové složky slunečního záření a s rakovinotvornými a zřejmě i mutagenními účinky na živé organismy, včetně člověka.		V obou hnědouhelných revírech (Severočeský a Sokolovský) probíhá těžba většinou povrchovým způsobem, což vede k devastaci krajiny.
Všechny uvedené změny přírodního prostředí, vyvolané civilizačními riziky, jsou výsledkem konkurenčního vztahu mezi společností a přírodou, který je nutno – v zájmu lidstva jako celku – nahradit vztahem kooperace.		
7	2	6

A.2 Fortuna

Název: Hospodářský zeměpis 1

Autor: Ladislav Skokan a kol.

Stránkový rozsah: 128 stran

Vydání: 3. přepracované vydání, Praha 2000

ISBN: 80-7168-593-3

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 20 314/94-23 dne 22. 9. 1994

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
[Chudý Jih] se vyznačuje poměrně bohatými, ne vždy dostatečně prozkoumanými a využívanými, přírodními zdroji...		Vzniklo velice vážené nebezpečí, že naše činnost nezvratně, nenapravitelně naruší relativní rovnováhu přírodního prostředí planety, kterou jsme si zvykli pokládat za samozřejmou.
Nejnaléhavějším problémem ochrany prostředí se stává ochrana člověka – před člověkem samotným.		Ochrana a tvorba prostředí souvisí s problémy znehodnocování atmosféry, hydrosféry, pedosféry i biosféry, které dosáhlo nikdy zatím nevidaných rozměrů. Roste procento oxidu uhličitého v atmosféře. Zvyšuje se podíl celé řady škodlivin v ovzduší. Pokračuje rozrušování ozónové vrstvy [...]. Kácení lesů [...] může vést k hrozivému úbytku volného atmosférického kyslíku. Zrychluje se vymírání mnoha druhů rostlin a živočichů.
Využití minerálních a jiných zdrojů rozsáhlé Amazonské a Orinocké nížiny brání klimatické podmínky, nedostupné tropické lesy a hmyz.		Země a její biosféra tvoří složitý systém. Všechny jeho subsystemy navzájem těsně souvisejí. Ekologická rovnováha v přírodě je nesmírně citlivá na změny kterékoliv složky.

Rozvoj stále těsněji souvisí s ochranou životního prostředí.		Zdejší tropické pralesy jsou významným dodavatelem kyslíku; jejich likvidace by ohrozila složení atmosféry na Zemi.
		Naše planeta je vyčerpaná, zubožená, nemocná. Od začátku století ztratila povinu svých plic – tropických lesů – a desítky živočišných i rostlinných druhů.
4	0	5

Název učebnice: Hospodářský zeměpis 2

Autor: Ladislav Skokan a kol.

Stránkový rozsah učebnice: 152 stran

Vydání: 3. přepracované vydání, Praha 2004

ISBN: 80-7168-872-X

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 15 043/2004-23 dne 18. 3. 2004

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Zdroje surovin, až na výjimky odedávna intenzivně využívané, se postupně vyčerpávají.		Hospodářskou činností byla podstatně narušena přírodní sféra.
Možnosti rozšiřování výroby potravin nejsou příliš velká – hlavně vzhledem k omezeným půdním zdrojům.		Lesy převážně jehličnaté zabírají 1/3 rozlohy státu. Z jejich funkce klimatické, vodohospodářské, rekreační i zdrojů cenné suroviny vyplývá nutnost péče o ně.
<i>Naznačte, proč je vulkanismus a zemětřesení v jižní Evropě stále nebezpečným přírodním jevem. Jaké jsou jeho negativní následky pro hospodářství? Přináší vulkanismus také nějaké „pozitiva“?</i>		Trvají problémy s kvalitou ovzduší. Množství pevných i plyných emisí [...] se negativně projevuje nejen ve všech složkách krajinné sféry, ale i na zdraví obyvatelstva.

Trvají problémy s kvalitou ovzduší. Množství pevných i plyných emisí [...] se negativně projevuje nejen ve všech složkách krajinné sféry, ale i na zdraví obyvatelstva.		Těží se povrchově, což je technicky výhodné, ale vyvolává rozsáhlou devastaci přírody.
Pásmo lesů, zabírající přes polovinu rozlohy Ruska, je největší zásobárnou kvalitního dřeva na světě.		
Lesy převážně jehličnaté zabírají 1/3 rozlohy státu. Z jejich funkce klimatické, vodohospodářské, rekreační i zdrojů cenné suroviny vyplývá nutnost péče o ně.		
Budoucnost má tzv. alternativní zemědělství – tj. produkce zdravotně nezávadných potravin, vyrobených bez použití chemikálií.		
7	0	4

A.3 SPN

Název: Geografie pro střední školy 1 (Fyzickogeografická část)

Autor: Jaromír Demek a kol.

Stránkový rozsah: 96 stran

Vydání: 1. vydání, dotisk. Praha 2001

ISBN: 80-85937-73-5

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 28 764/96-71 dne 31. 12. 1996

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
<i>Jak se mohou projevit změny množství ozónu v zemské atmosféře na lidskou společnost?</i>	<i>Najděte v časopise, knize, v televizních pořadech zprávu o možných důsledcích globálních klimatických změn na život na Zemi.</i>	Narušení ozonoféry představuje zatím nejzávažnější zásah člověka do globálního životního prostředí, a tedy i do úplného klimatického systému.
Vzhledem ke strategickému významu vody pro život lidské společnosti je nezbytné o vodu pečovat. Především je třeba zdroje a zásoby vody racionálně využívat a chránit je.		Antropogenní ovlivňování atmosféry se projevuje zvyšováním teploty, úbytkem ozonu a kontaminací potravního řetězce.
[Půda] je základním předpokladem pro pěstování plodin, na nichž závisí výživa lidstva.		Pro oběh vody na Zemi v přirozených podmínkách je nezbytná existence a neporušenost tropických deštných lesů [...]. Jejich neuvážené ničení znamená kromě jiného zásah do oběhu vody ve fyzickogeografické sféře.
Dnes známe hodně rostlin a živočichů, kteří vyhyli působením člověka a které by při současných poznatcích genetiky měli dnes v šlechtitelství a farmaceutickém průmyslu nevyčíslitelnou cenu.		Velmi časté znečištění oceánů ropnými produkty má za následek snížení výparu, zvýšení teploty vody v oceánech, úbytek zelených rostlin produkujících kyslík a současně pohlcujících atmosférická oxid uhličitý.

Kromě toho oceány produkuje životodárný kyslík, na druhé straně pohlcují nebo přetvářejí látky člověku nebezpečné.		Rostoucí koncentrace jedovatých těžkých kovů v oceánské vodě způsobuje, že se kovy dostávají do potravních řetězců.
		Oceány a moře se staly úložištěm radioaktivních a chemických odpadů, bojových látek z první a druhé světové války. V podstatě představují časovou bombu, která kdykoliv může způsobit ekologickou katastrofu nepředstavitelných následků pro celou krajinnou sféru.
		Přesto se oblasti permafrostu začínají v současné době intenzivně obhospodařovat, což vede k narušení rovnováhy dlouhodobě zmrzlé půdy.
		Člověk zjistil, že každý i zdánlivě bezvýznamný druh má důležité místo při stabilizování ekosystému.
5	1	9

Název: Geografie pro střední školy 2 (Socioekonomická část)

Autor: Stanislav Mirvald a kol.

Stránkový rozsah: 96 stran

Vydání: 1. vydání. Praha 1998

ISBN: 80-7235-008-0

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 13 780/98-23/230 dne 31. 3. 1998

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Nevhodné způsoby hospodaření vedou k vyčerpání zemědělských půd, k vyvolání eroze, k rozšiřování pouští.	Nešetrné techniky lovu zabíjejí také živočichy, o které rybáři vůbec nestojí.	Nevhodné způsoby hospodaření vedou k vyčerpání zemědělských půd, k vyvolání eroze, k rozšiřování pouští.

<p>Stupňující se tempo rybolovu způsobilo pokles výlovků v mnoha oblastech. [...]. Pokud má být rybolov perspektivní i v budoucnosti, je nutné, aby byla dodržována pravidla zajišťující trvale udržitelný život mořských ekosystémů.</p>	<p>Klesající koncentrace stratosférického ozónu znamená zvýšený příkon ultrafialového záření, která škodí živým buňkám.</p>	<p>Tropický deštný les pomáhá udržet rovnováhu klimatu na Zemi.</p>
<p>Oceány představují do budoucna slibný ekonomický potenciál, využití je však omezeno technologickými možnostmi, množstvím zásob surovin a produkčními možnostmi oceánských ekosystémů.</p>		<p>Byly narušeny systémy oběhu látek v přírodě.</p>
<p>Pro člověka představuje voda nenahraditelný přírodní zdroj.</p>		<p>Zachování přírodních krajin je podmínkou udržení fungujícího biosférického ekosystému Země.</p>
<p>Lesy jsou významnou součástí národního bohatství. Vedle své funkce krajinyotvorné, vodohospodářské a rekreační poskytují dřevní hmotu.</p>		<p>Koncentrace skleníkových plynů v atmosféře stoupá, což pravděpodobně povede k narušení klimatického systému s mnoha negativními dopady.</p>
<p>Předností [nevyčerpatelných zdrojů energie] je rovněž to, že při jejich použití pro výrobu elektrické energie nevznikají odpady, které by narušovaly životní prostředí člověka.</p>		<p>Změny v oběhu látek v přírodě znamenají v důsledku nežádoucí rozšíření toxických látek, znečištění atmosféry, vody a půdy, hromadění odpadů apod.</p>
<p>Exhaláty dusivých, jedovatých a karcinogenních plynů vznikajících spalováním pohonných hmot, zhoršují životní podmínky a zdraví obyvatel především ve městech a snižují produktivitu krajiny. Škodlivé účinky hluku a vibrací z dopravy patří k nejtěživějším problémům obyvatel měst.</p>		<p>Dochází k výraznému úbytku přírodních krajin, k jejich degradaci. V důsledku to znamená redukci genetického potenciálu biosféry a snížení její přirozené rovnováhy.</p>

PŘÍLOHA A. EKOETICKÉ SÉMANTICKÉ JEDNOTKY V UČEBNICÍCH XXVIII

<p>Na jedné straně přináší průmyslová výroba růst materiálního bohatství pro rychle přibývající počet obyvatel. Na druhé straně se porušuje stabilita přírodního prostředí, které tvoří nenahraditelnou část životního prostředí člověka.</p>		
<p>Jednou z možností [jak zmírnit dopady společnosti na životní prostředí] je snížit náročnost výroby z hlediska životního prostředí. K tomu přispívají nové šetrnější technologie, alternativní zdroje energie a recyklace výrobků.</p>		
<p>Zvýšený tlak na krajinu způsobuje ohrožení přírodních zdrojů, především vody a půdy.</p>		
<p>Lidské zdraví je ohrožováno přítomností jedovatých látek, ionizujícího záření, hluku a patogenních mikroorganismů ve všech složkách životního prostředí.</p>		
<p>11</p>	<p>2</p>	<p>7</p>

Název: Geografie pro střední školy 3 (regionální geografie světa)

Autor: Miroslav Puskal a kol.

Stránkový rozsah: 96 stran

Vydání: 1. vydání, dotisk. Praha 2001

ISBN: 80-85937-93-X

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 10 455/97-21 dne 7. 3. 1997

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Ekonomická hodnota stepních půd na jihu Ukrajiny se zmenšuje nejen v důsledku snížení obsahu humusu, ale i v důsledku narůstajícího nedostatku srážek.	Rýn [...]ústí do Severního moře značně znečištěný. Snížení obsahu kyslíku ve vodě způsobuje smrt ryb.	<i>Ve svých úvahách věnujte patřičnou pozornost problematice tropických deštných lesů a jejich významu z globálního hlediska.</i>
Hladina podzemní vody poklesla v důsledku rozšiřování zavlažovacích systémů. Zavlažování urychlilo pronikání soli na povrch a tím přispělo k postupnému znehodnocování půdy.		Odlesnění [Amazonského tropického deštného lesa] může vést k porušení kyslíkové rovnováhy Země, k velkému množství CO ₂ na Zemi, k menšímu vypařování ze stromů, ke ztrátě stromů a živočišných druhů.
Odlesnění [Amazonského tropického deštného lesa] může vést [...] k negativnímu vlivu na indiánské kmeny, kdy tento kulturní šok působí negativně na jejich členy.		
Znečištění vody způsobuje řadu nemocí i problémů s pitnou vodou.		
Národní parky jsou vytvářeny vládou, aby byly chráněny oblasti s výjimečnou přírodní krajinou tak, aby mohly být obdivovány regulovaným počtem návštěvníků.		
Skutečnou pohromou pro zemědělství kontinentu se stali polní králíci z Velké Británie.		
7	1	2

Název: Geografie pro střední školy 4 (Česká republika)

Autor: Jiří Kastner a kol.

Stránkový rozsah: 88 stran

Vydání: 2., přepracované vydání. Praha 2004

ISBN: 80-7235-266-0

Doložka MŠMT: Schválilo MŠMT ČR č.j. 21728/2003-23 dne 24. 6. 2003

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
V oblastech, kde nejsou vhodné přírodní podmínky pro zemědělství, přináší zemědělské hospodaření poměrně malý ekonomický efekt.	<i>Ke každému z druhů dopravy uveďte jeho negativní vlivy na zdraví a kvalitu života lidí, na kvalitu přírodních složek prostředí včetně života zvířat.</i>	Využívání uhelných ložisek společně s velkou koncentrací průmyslu a osídlení způsobilo dalekosáhlé narušení přírodní struktur v Mostecké, Sokolovské a Ostravské pánvi.
Odsíření tepelných elektráren však je řešením důsledků, ale ne příčin. Ty jsou hlubší a spočívají v energeticky náročné struktuře hospodářství a průmyslu a jeho rozmístění.		V oblastech, kde nejsou vhodné přírodní podmínky pro zemědělství, přináší zemědělské hospodaření poměrně malý ekonomický efekt a mnohde může zhoršovat ekologické hodnoty území.
	<i>Ke každému z druhů dopravy uveďte jeho negativní vlivy na zdraví a kvalitu života lidí, na kvalitu přírodních složek prostředí včetně života zvířat.</i>	Hnědouhelné elektrárny byly největšími znečišťovateli ovzduší a jimi vyprodukované emise a imise [...] měly největší podíl na likvidaci a poškození lesů, znehodnocování vod, půdy apod.
<i>Jmenujte nejvýznamnější elektrárny a povězte, zda mají negativní vliv na životní prostředí včetně zdraví lidí.</i>		
[...] náročné investice do revitalizace a zlepšení estetiky a funkčního využití krajiny jsou dlouhodobě efektivní a návratné.		

Malá pozornost byla věnována nejen otázkám zákonné ochrany přírody, ale též technologického pokroku v průmyslové i zemědělské výrobě, který by umožnil snižovat míru negativních dopadů na přírodu.		
6	1	3

A.4 Fragment

Název: Zeměpis I. v kostce

Autor: Karel Kašparovský

Stránkový rozsah: 152 stran

Vydání: 1. vydání, dotisk. Praha 2009

ISBN: 978-80-253-0586-7

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Půda je jednou z hlavních složek životního prostředí lidské společnosti a je základním výrobním prostředkem zemědělství a lesnictví.	Bylo vypočítáno, že pokrytí asi 20 % povrchu světového oceánu ropnými produkty by způsobilo takové změny v oběhu vody, že by byl ohrožen život na Zemi.	Celosvětovým problémem je znečišťování oceánů a moří odpadními látkami, hlavně ropnými produkty. Povlaky z ropy a olejů porušují na povrchu vody výměnu tepelné energie, vláhy a plynů mezi oceánem a atmosférou.
Pro život lidské společnosti je nezbytné starat se o vodní zdroje a chránit je.	[Ozon] pohlcuje krátkovlnné, především ultrafialové paprsky slunečního záření, a tím brání pronikání tohoto pro život zhoubného záření k zemskému povrchu.	V důsledku antropogenních zásahů do přírody vyhnulo nebo bylo vyhubeno mnoho rostlinných a živočišných druhů. Vymírání rostlin a živočichů působí destruktivně na stabilní ekosystému.
Hromadění vodních par je příčinou vzniku oblaků a atmosférických srážek, na kterých je závislá hospodářská činnost člověka.		Likvidace lesů vede ke zmenšování tvorby volného atmosférického kyslíku a k posilování skleníkového efektu.

V důsledku oteplování podnebí Země může dojít k tání polárních i horských ledovců, tím ke zvýšení hladiny světového oceánu – a k celkovému ohrožení lidské civilizace.		
Rozptylem znečištění v atmosféře dochází ke značným škodám v zemědělské a lesní výrobě.		
5	2	3

Název: Zeměpis II. v kostce

Autor: Karel Kašparovský

Stránkový rozsah: 184 stran

Vydání: 1. vydání, dotisk. Praha 2009

ISBN: 978-80-253-0585-0

antropocentrismus	biocentrismus	ekocentrismus
Stav životního prostředí Česka není uspokojivý vzhledem k silnému znečištění ovzduší, vod a poškození lesních porostů. Negativně je ovlivněn i zdravotní stav obyvatelstva.		Aralské jezero se v současnosti zmenšilo přibližně na jednu třetinu – což má za následek ekologickou katastrofu – v Aralském jezeře vzrostla salinita a zanikl život, v okolí jezera došlo k zasolení půdy.
		Rozšiřováním Sahary dochází k degradaci krajiny.
1	0	2